

1993 r.), „Posłuszeństwo to najwłaściwsza dyspozycja do bycia kapłanem. Nie ma przepisu na łatwe posłuszeństwo. Ewangelia jest miarą posłuszeństwa i życia. Posłuszeństwo należy do istoty powołania. To postawa człowieka wolnego”, tak mówił nasz ojciec duchowny podczas rekolekcji w Domu Rekolekcyjnym „Święta Puszcza” w Olsztynie, w maju 1995 r.

Na zakończenie kilka myśli ks. Grzegorza o modlitwie. „Z czym powinniśmy przychodzić na liturgię, modlitwę? Jak powinno wyglądać nasze przygotowanie? Nie wystarczy samo przyjście. Trzeba przynieść swoją wiarę, poczucie wspólnoty i więzi, poczucie swojego miejsca we wspólnocie, gotowość uczestnictwa”. (konferencja, 25 lutego 1995 r.), „Modlitwa to jedno z dzieł kapłańskich” (rekolekcje, maj 1995 r.)

„Ks. Grzegorz był ojcem duchownym nie tylko z nazwy, ale z życia. Zapatrzony w tajemnicę Ojcostwa Bożego, żyjący tą tajemnicą, rozdawał siebie. Był kapłanem, który zasłużył na imię ojca duchownego. Żył jako uczeń u stóp Jezusa. Miał swoistego rodzaju mistrzostwo duchowe”. Te słowa, które wypowiedział abp senior Stanisław Nowak w dniu pogrzebu ks. prał. Grzegorza Ślęzaka, niech będą podsumowaniem tego krótkiego świadectwa wydobytego z „Dziennika kłeryka”.

Ks. Mariusz Frukacz

Ks. Prałat dr Zenon Mońka (11.04.1931 r.– 22.05.2013 r.)

Ks. dr Zenon Mońka, prezbiter archidiecezji częstochowskiej, urodził się 11 kwietnia 1931 r. we wsi Zajęczki, gdzie też został ochrzczony w kościele parafialnym. Ojciec, Piotr Mońka, był rolnikiem małego gospodarstwa i pracował również na stacji kolejowej Kuźniczka. Matka, Władysława, prowadziła gospodarstwo domowe i zajmowała się wychowywaniem dzieci. Naukę rozpoczął w Publicznej Szkole Powszechnej w rodzinnych Zajęczkach, ale wybuch II wojny światowej przerwał tę edukację i dopiero w r. 1941 mógł ją kontynuować w szkole podstawowej, bo o zmianie nazwy zdecydowały władze okupacyjne. Ukończył ją w 1945 r. i od września rozpoczął naukę w Miejskim Gimnazjum Koedukacyjnym w Krzepicach, ale musiał nadrabiać braki okresu okupacji. W tym czasie zaznaczył się dużym zaangażowaniem religijnym, bo w szkole w Krzepicach był prezesem Sodalicji Mariańskiej, a w rodzinnych Zajęczkach zelatorem Żywego Różańca.

Świadectwo dojrzałości otrzymał 15 czerwca 1951 roku i jesienią tego roku złożył dokumenty z prośbą o przyjęcie do Częstochowskiego Seminarium Duchownego w Krakowie i od października zaczął uczęszczać na wykłady Wydziału Teologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, które jednak zostały przerwane decyzją władz komunistycznych o likwidacji tego Wydziału w Krakowie i przeniesienia go do Warszawy. Od tego roku zajęcia, tak zwane *domesticum*, odbywały się w gmachu seminarium,

a wśród wykładowców znalazł się wtedy ks. dr hab. Karol Wojtyła. Zmiany polityczne związane z tak zwaną odwilżą październikową 1956 r. i wprowadzeniem nauki religii do szkół, wpłynęły na skrócenie szóstego roku studiów, dlatego święcenia prezbiteratu otrzymał 19 stycznia 1957 r. z rąk biskupa Zdzisława Golińskiego w katedrze częstochowskiej.

W czasie pełnienia funkcji duszpasterskich podjął studia na Papieskim Wydziale Teologicznym w Krakowie zakończone pracą licencjacką z teologii: *Znaczenie ołtarza w narodowym i religijnym życiu Izraelitów w świetle najnowszej literatury biblijnej*, którą napisał pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Stanisława Grzybka i przedstawił ją w czerwcu 1969 roku. W następnym roku został mianowany duszpasterzem nauczycieli i wychowawców oraz referentem do spraw nauczycieli i wychowawców przy Wydziale Duszpasterskim Kurii Diecezjalnej w Częstochowie. Obowiązki te pełnił jedynie kilka miesięcy, gdyż Biskup Częstochowski Stefan Bareła, doceniając jego zaangażowanie i pracę, skierował go 15 listopada 1970 r. na studia specjalistyczne w Papieskim Uniwersytecie Laterańskim w Rzymie. Ukończył je cztery lata później obroną dysertacji doktorskiej: *Significato teologico e valore pastorale dell' "Oratio fidelium" nella messa*, a ekscerptum rozprawy ukazało się w tym samym roku pod tytułem: *L' "Oratio Fidelium" ripristinata dal Concilio Vaticano Secondo*. Niniejsza praca została nostryfikowana dopiero 19 marca 2001 r. na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu kard. Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Wkrótce po święceniach Ks. Mońka został skierowany do pracy duszpasterskiej w parafii Kodrąb. W roku 1958 został mianowany prefektem Częstochowskiego Seminarium Duchownego – Wydział Przygotowawczy w Częstochowie, czyli Niższego Seminarium Duchownego. Trzeci biskup Częstochowski Stefan Bareła mianował go w czerwcu 1965 r. wicerektorem tejże placówki wychowawczej. Był to trudny okres związany z inwigilacją, kompletowaniem kadry nauczycielskiej, nieustannym zagrożeniem likwidacją tego ośrodka wychowawczego, ale ks. Zenon Mońka z całym oddaniem wypełniał wszystkie podjęte zobowiązania, jako organizator, pedagog i wychowawca młodego pokolenia. Dziękujemy Ci, Księżo Zenonie, że gorliwie i odpowiedzialnie pielęgnowałeś ziarno powołania kapłańskiego i wpisałeś się w serca swoich wychowanków.

Po studiach rzymskich w 1974 r. został sekretarzem Diecezjalnego Działu i Ośrodka Powołań, a następnie 14 września tegoż roku biskup częstochowski powołał go na stanowisko wicedyrektora Wyższego Seminarium Duchownego, ale związanego z działalnością Diecezjalnego Ośrodka Formacyjnego alumnów i kapłanów w Częstochowie, tak zwanego *Tirocinium Pastorale*, które prowadził do 30 kwietnia 1996 roku. W tym czasie Biskup Ordynariusz zlecał mu różne obowiązki. Przez rok był referentem duszpasterstwa niewidomych w diecezji, a następnie członkiem Diecezjalnej Komisji do spraw Budownictwa i Sztuki Sakralnej, od 27 października 1992 roku aż do śmierci sędzią Trybunału Arcybiskupiego Sądu Metropolitalnego I

i II instancji w Częstochowie, 12 września 2000 r. został mianowany członkiem Diecezjalnej Komisji Liturgicznej.

Zajęcia dydaktyczne z liturgiki ks. dr Zenon Mońka podjął w roku akademickim 1984/1985 w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Częstochowskiej w Krakowie i kontynuował je razem z ks. drem hab. Stefanem Koperkiem. Zlecono mu zajęcia na pierwszych latach studiów i zgodnie z *ratio studiorum* obejmowały one zagadnienia liturgiki fundamentalnej i roku liturgicznego oraz stosowne ćwiczenia. W roku 1991 zakończyła się krakowska epopeja naszego seminarium, gdyż zostało ono przeniesione do nowego gmachu w Częstochowie. Tutaj nadal kontynuował dotychczasowe wykłady, gdyż na dalszych latach rozpoczął je ks. dr Krzysztof Bełkot. Oprócz tego prowadził zajęcia z liturgiki w około diecezjalnych ośrodkach kształcenia permanentnego takich jak: Studium Życia Rodzinnego przy Instytucie Teologicznym w Częstochowie, w Studium Duchowości Chrześcijańskiej przy tymże Instytucie Teologicznym w Częstochowie, a także w przygotowaniu nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej oraz operatorów kamer filmowych utrwalających celebracje liturgiczne. Zajęcia dydaktyczne zakończył w roku akademickim 2010/2011.

Dorobek pisarski ks. Z. Mońki znajduje się w różnych periodykach teologicznych w Polsce i dotyczy roli ołtarza w Starym Testamencie. Osiągnięcia zawarte w swojej dysertacji doktorskiej przybliżył czytelnikowi polskiemu w części opracowania zamieszczonego w czasopiśmie Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie. Szczególnie na sercu leżało mu zagadnienie udziału wiernych w liturgii. Sporo miejsca poświęcił Liturgii uświęcenia czasu we właściwym formowaniu wiernych. Problem powołań do stanu kapłańskiego i zakonnego leżał mu zawsze na sercu, dlatego wskazywał na konieczność jego budzenia i pielęgnowania. Na szczególne podkreślenie zasługuje około 170 artykułów zamieszczanych w latach 1981-2005 w katolickim tygodniku *Niedziela*, które poświęcone były przede wszystkim przygotowaniu wiernych do odpowiedniego zrozumienia i przeżywania różnych uroczystości i misterii roku liturgicznego. Przybliżały one między innymi *Święte Triduum Paschalne* czy *Święto Miłosierdzia Bożego*. Inne opracowania omawiały poszczególne okresy przygotowania do świąt Paschy i Narodzenia Pańskiego, zwyczaje religijne i przejawy pobożności ludowej. Były to wprawdzie krótkie opracowania, ale pomagały w zrozumieniu i pogłębianiu misterium zbawienia przeżywanym w roku liturgicznym.

Umiał też wydobywać na światło dzienne osoby związane z ziemią częstochowską. Na szczególną uwagę zasługuje zapomniany współtwórca skautingu w Polsce dr Ignacy Kozielski (1882-1964). Był to zasłużony pedagog, gorący patriota, działacz społeczny, wychowawca młodzieży, autor hymnu harcerskiego *Wszystko co nasze*, a pod koniec życia profesor Niższego Seminarium w Częstochowie. Dr Kozielski zmarł w szpitalu w Blachowni i został pochowany na cmentarzu św. Rocha w Częstochowie. Ks. Prałat Zenon Mońka towarzyszył mu w chorobie, w odchodzeniu do wieczności i liturgii pogrzebu chrześcijańskiego. Dziękujemy Ci Księżo Profesorze,

że ratowałaś od zapomnienia zasłużonych ludzi naszej małej ojczyzny. Dziękujemy Ci, Księżę Profesorze, także za wszystkie przyczynki życia liturgicznego w diecezji i dziejów Niższego Seminarium, które tak bardzo leżało Ci na sercu.

Księżę Prałacie, sprawowałaś opiekę duchową i pastoralną w domu zakonnym Braci Szkolnych w Częstochowie. Chętnie angażowałaś się i doradzałaś, jak należy przygotować, zorganizować i celebrować różnego rodzaju uroczystości liturgiczne, a także jak przygotować i odprawić nabożeństwa pobożności ludowej na terenie diecezji. Trzeba przyznać, że liturgia jako celebracja i liturgika jako nauka stały się oblubienicą Twego życia. Chętnie podejmowałaś też te celebracje. Z dużym zaangażowaniem głosiłaś homilie i kazania okolicznościowe. Każda taka celebracja dawała Ci dużo satysfakcji i chętnie dzieliłaś się tymi przeżyciami. Z pełnym zaangażowaniem siadałaś w konfesjonale kaplicy sakramentu pokuty i pojednania na Jasnej Górze, a znajomość języka włoskiego pozwalała Ci spełniać tę posługę dla włoskich pielgrzymów.

O Twoim zaangażowaniu pastoralnym świadczy też modlitewniki: *Droga do Boga*. Zgodnie ze *Słowem wstępnym* ma stać się on *podstawowym podręcznikiem życia religijnego*, by chrześcijanin mógł z *Bogiem zaczynać każdy dzień*. Z *Bogiem go przeżywać i z Nim go kończyć*. Zawarłaś w nim modlitwy codzienne, różne akty pobożne, modlitwy do świętych i błogosławionych z szerokim uwzględnieniem patronów polskich, obrzędy mszy świętej, wybrane litanie oraz nabożeństwa, a całość zamknęłaś zbiorem powszechnie znanych pieśni na okresy roku liturgicznego. Duży druk, zastosowany w tym wydaniu wskazuje, że myślałaś przede wszystkim o ludziach starszych. Pamiętałaś również o dzieciach pierwszokomunijnych, o czym świadczy wznawiany modlitewnik *Dzieci kochają Jezusa*, a nowożeńcom pomagasz iść przez życie z książeczką *Z Jezusem i Maryją przez życie*.

Biskup Częstochowski doceniając Twoje zaangażowanie odznaczył Cię 29 grudnia 1979 r. godnością honorowego kanonika kapituły Bazyliki Katedralnej Najświętszej Rodziny w Częstochowie, a papież Jan Paweł II, mianował Cię 24 stycznia 1990 r. kapelanem honorowym Ojca Świętego. Wszystkie te godności umiałaś docenić i szanować. Ostatni okres ziemskiego życia to czas choroby i cierpienia w Domu Księży Emerytów. W dniu 22 maja 2013 r. powołał Cię Pan do wieczności. Ks. Prałat Mońka został pochowany na cmentarzu św. Rocha w Częstochowie w grobowcu księży częstochowskich.

Swoją działalnością dydaktyczną i pastoralną ks. dr Zenon Mońka przyczynił się do formowania młodego pokolenia studentów świeckich i kleryków Częstochowskiego Seminarium Duchownego oraz wiernych do pełniejszego uczestnictwa w misterium zbawienia obecnego w celebracjach przede wszystkim roku liturgicznego. Księżę prałacie Zenonie, za to oddanie posłudze liturgicznej Kościoła niech Pan nasz Jezus Chrystus, Arcykapłan Nowego Przymierza, da Ci pełnię radości uczestniczenia w liturgii niebieskiej, którą tak bardzo ukochałaś na ziemi.

Ks. Zbigniew Wit